BARTKŪNŲ PILIAKALNIO GYVENVIETĖ

Romas JAROCKIS

Bartkūnų piliakalnis su priešpiliu ir gyvenviete (AR 1200K) yra Ukmergės r., 1,5 km į Š nuo Krikštėnų gyvenvietės, apie 700 m į R nuo greitkelio Vilnius–Panevėžys, iš P į Š nusidriekusio ozo dalyje. Šlaitai statūs, 7–14 m aukščio. Aikštelė 35 m ilgio ŠV–PR kryptimi ir 20 m pločio. Šiaurėje piliakalnis siekia gretimą aukštumą, nuo kurios jį skiria pylimas ir griovys.

Piliakalnį 1936 m. žvalgė ir tyrinėjo P. Tarasenka. Aikštelės PR dalyje ištirtas 6 m² (6x1 m) plotas, aptiktas iki 1,8 m storio kultūrinis sluoksnis su lipdytų puodų grublėtu ir lygiu paviršiumi šukėmis. Ten pat rastos 2 žalvarinės įvijos ir 1 skardelė. Piliakalnis ir jo aplinka dar kartą žvalgyti 1970, 1984 ir 1991 m. Žvalgymo metu į R–PR nuo piliakalnio, gretimame lauke, dideliame plote aptiktas papėdės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis su archeologiniais radiniais – lipdyta keramika brūkšniuotu, grublėtu ir lygiu paviršiumi

2003 m. Bartkūnų piliakalnio gyvenvietės teritorijoje vyko archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai, kurių tikslas – nustatyti piliakalnio gyvenvietės kultūrinio sluoksnio išplitimo ribas į R–PR nuo piliakalnio ir priešpilio esančiame žemės sklype, kuriame ruošiamasi statyti vienuolyną. Maždaug 3 ha teritorijoje į R nuo piliakalnio buvo ištirti 82 1x1 ir 2x2 m dydžio šurfai, iš viso 88 m² plotas.

Tyrimais nustatyta – 10–30 cm storio piliakalnio gyvenvietės kultūrinis sluoksnis aptiktas tik žvalgytos teritorijos V dalyje, maždaug 300x30 m plote palei melioracijos griovį (buvęs upelis), į R nuo jo.

Archeologiniai radiniai (puodų šukės, geležies lydymo atliekos) rasti ariamame sluoksnyje išplitę maždaug 250x150 m plote, t. y. toliau į R nuo tos vietos, kur aptiktas kultūrinis sluoksnis. Tai liudija, kad čia taip pat būta kultūrinio sluoksnio, kuris sunaikintas ariant.

Aukščiau pateikti tyrimų rezultatai leidžia tiksliai apibrėžti piliakalnio gyvenvietės teritoriją, kuri yra buvusi į R nuo piliakalnio (už melioracijos griovio). Ji užima 250x200x220 m dydžio plotą, t. y. praktiškai visą priešais piliakalnio priešpilį esančios nedidelės kalvos V šlaitą ir siaura juosta tęsiasi į P palei buvusį upelį.

Tyrimų metu aptikta: 46 šukės lipdytų puodų brūkšniuotu, grublėtu ir lygiu paviršiumi, iš kurių registracijai buvo atrinkti 27 vienetai; 135 įvairaus dydžio gabalai geležies lydymo šlako ir gargažių (bendras svoris 5887 g) bei 28 gabaliukai apdegusio molio tinko. Pagal archeologinę medžiagą Bartkūnų piliakalnio gyvenvietė datuojama I tūkst. viduriu–antrąja puse.

BARTKŪNAI HILL-FORT SETTLEMENT

In 2003 in the territory of the Bartkūnai hill-fort settlement, in the area of approximately 3 ha, eastwards from the hill-fort, 82 test pits of 1x1 m and 2x2 m were explored. The total area explored was 88 m². The cultural layer of the hill-fort settlement of 10–30 cm thick was detected only in the western part of the surveyed territory, approximately in the 300x30 m area alongside the irrigation channel (a former stream) eastwards from it.

During the explorations, sherds of handmade pottery with brushed, rusticated and plain surface, fragments of iron smelting slag, dross and burnt clay daub were found. According to the archaeological material, the Bartkūnai hill-fort settlement is dated to the middle and the second part of the 1st millennium A.D.